

A madárfészekrajz gyakorlati alkalmazhatósága

Csabai Krisztina

csabai.krisztina@btk.ptke.hu

MPT Óvoda-, és Iskolapszichológia Szekciója és
Országos Iskolapszichológiai Módszertani Bázis

2015. február 17. Budapest, ELTE PPK

Kezdetek

Kaiser (1996): Madárfészekrajz elemzésének kidolgozása a kötődéseméletre alapján

- az anyai gondoskodás és rendelkezésre állás korai tudattalan tapasztalatainak ábrázolása → ént és a másikat reprezentáló Belső Munka Modellje (Bowlby, 1969, 1980)
- biztonságos, vagy szorongó kötődés (Ainsworth és mtai, 1978)

Három szempont alapján értelmezte a betegek által rajzoltatott Madárfészkeket és hozta összefüggésbe azokat a kötődési kapcsolat minőségével:

1. **Fészek környezete:** a külvilág biztonságát, illetve szorongató volta
2. **Fészek kidolgozottsága:** a családi határok
3. **Fészek tartalma:** utódok mennyire érzik elérhetőnek, biztonságot nyújtó, védelmező bázisnak az elsődleges gondozót.

Együttjárás

→ biztonságos kötődésre utaló magasabb pontértékek és az anyamadár, valamint a fiókák fészekben való megjelenítése között

→ bizonytalan kötődésre utaló alacsonyabb pontértékek az üres, alj nélküli, vagy bizonytalan elhelyezkedésű fészkek

Fészekrajz, mint kötődésdiagnosztikai eszköz

Kötődési biztonságot értékelő skála (ARS, Attachment Rating Scale; Kaiser, 1996): összesítette és egyetlen dimenzió mentén rangsorolta ezeket a grafikus jegyeket

Hátránya: kötődés biztonságát, illetve bizonytalanságát egyetlen dimenzió mentén határozta meg:

- apai jelenlét, illetve az apához, mint másodlagos gondozóhoz fűződő kapcsolat nem jelent meg
- rajzhoz kapcsolódó, képileg nem megjelenített fantáziák, gondolatok nem jelennek meg
- sem azokat a tartalmakat, amelyek sajátosan jellemezhetik az egyén kapcsolati zavarának dinamikáját.

Kísérletek a továbbfejlesztésre

- Francis, Kaiser és Deaver (2003): szenvedélybetegekkel folytatott vizsgálata - bizonytalan kötődésre utaló grafikus jegyekről
 - kevés színhasználat, alátámasztás nélküli fészkek, gondozó hiánya.
 - történetek alapján: vizsgálati csoportra **sajátosan jellemző témák**: éhség, magára hagyatottság, újrakezdés vágya.
- Overbeck (2002): magas rizikójú terhes nőkkel + történetek: **ellentmondásos eredmények** - önkitöltős kötődési kérdőívben biztonságosnak bizonyulók sok esetben jelenítettek szorongó kötődésre utaló jegyeket.
- Hyler (2002): kisiskolás gyermek - kötődési stílus nem korrelált a Kaiser által eredetileg kialakított értékelő rendszerrel: zöld szín használata jellemzőbb a biztonságosan kötődő csoportnál.
- Trewartha (2004): intézeti gondozásban nevelkedő serdülőknél **bizonytalan kötődésre jellemző grafikus jegyek** → környezet nélküli fészkek, fiókák egyedül a fészkekben, szűk papírkihasználtság. A történetek tartalomelemzése alapján **sajátosan jellemző témák**: valamire, vagy valakire való folyamatos várakozás

Eredményeik alapján

- **Kaiser és Deaver (2009):** fel kell adni azt a várakozást, hogy csupán egy, vagy néhány jellemző grafikus jegy alapján azonosítani lehessen a kötődés egyénre jellemző stílusát
 - összértékelés nagyon sok szubjektív elemet tartalmazott, ami rontja a diagnosztikai támpontok megbízhatóságát.
- ✓ Madárfészek nem ütközik ellenállásba felnőtt betegek esetén sem, klinikai zavartól, és a rajzkészség fejlettségétől függetlenül jól használható: kiindulópont a korai kötődési tapasztalatok, élmények és az ezzel kapcsolatos érzelmek, asszociációk felidézéséhez, elindításához a terápia során.

Hogyan tovább?

- Kaiser (1996) ugyan felismerte, hogy a fészek, mint szimbólum előhívhatja az anyai gondoskodás és tartalmazás korai tapasztalatait, ugyanakkor nem vette figyelembe, hogy a felhívó jelleg a **családi kapcsolatrendszer reprezentációinak megjelenítését** is szimbolikusan magában hordozza.
- Minuchin strukturális rendszerszemléletű elmélete (1974) megfelelően illeszkedik a kötődéskutatáshoz:
 - mindkét megközelítés a hangsúlyt a személyek közötti interakcióra helyezi,
 - családtagok közötti kapcsolat kétirányú folyamat, amelynek alakításában a felek ugyanolyan hangsúllyal vesznek részt és alakítják.
- ✓ Kihasználjuk a módszer kínálta lehetőségeket, és megpróbáljuk a családi kapcsolatok reprezentációinak jellegzetességét is a kifejeződő rajzban megtalálni és összevetni a kötődési kapcsolatot jellemző megjelenítéssel

Kérdéseink

Madárfészekrajz, mint projektív technika alkalmazható-e diagnosztikus eszközként, és ha igen, hogyan tudjuk azt felhasználni a diagnosztikai folyamatban?

- A rajzokban megjelenő kapcsolati fantáziák és tapasztalatok egyedi tartalmának kategorizálása – azok sokfélesége miatt – lehetetlen: mégis a rajzban megjelenített kapcsolatok és az ehhez fűzött egyéni történetek jól tükrözik a személy aktuális, vagy korai tapasztalatait, ahogy vágyait és szorongásait.
- az *egyén számára jelentéssel felruházott tartalom* csupán a madárfészek rajzi jegyei, vagy a hozzáfűzött történeti elemek alapján nem lehetséges. Értelmezése, kibontása egy folyamat része kell, hogy legyen, s mint ilyen, a diagnosztikai folyamat, valamint a terápia, illetve konzultációs kapcsolat építésének segítője lehet.

PPKE BTK – Kötődés Műhely

- 1117 fős különféle klinikai zavarokban szenvedő és egészséges kontrollcsoportokból álló gyermek-, serdülő és felnőtt mintákon vizsgáltuk meg (Djuroska és mtsai, 2009; Hámori, 2009; Hámori és mtsai, 2009; Királdi, Hámori, 2009; Hámori, Djuroska, Unoka, Nagy, 2011):
 - általunk bevezetett kiegészítő instrukcióval: „Rajzoljon egy madárfészket! Ez nem a rajzolási készséget mérő teszt, rajzoljon tehát bátran olyan fészket, amelyet szeretne!”

A4-es üres lap a vsz. elé úgy, hogy ő dönthesse el, fekvő, vagy álló állapotban akarja a rajzlapot tartani a rajz elkészítéséhez. Egy 12 darabos színes ceruzakészletet teszünk a vsz elé, a papírlap mellé.

- bármi, amit fontosnak tart, vagy amit elképzelsz, hogy egy fészkekhez tartozik, nyugodtan rajzolja le. Azaz, nem adunk konkrét ötleteket, hogy minek kéne a rajzon lennie, de biztatjuk, hogy ábrázolja azt, ami eszébe jut a fészkekről, vagy a fészkekhez.

Történet

A rajzolást követően még egy lapot teszünk a vsz. elé, és a rajzát is otthagyjuk az asztalon, hogy mindvégig láthassa azt, miközben a fészek történetét írja.

- „Kérem írja le a fészek történetét!”

= ami érthetővé teszi a lerajzolt fészket, és *annak történéseit*

- Gyerekeknél/vagy olyan vsz-nél, aki nem akar/tud történetet írni:
- „Meséld el/mesélje el a fészek történetét”

Kikérdezés

Amikor a vsz befejezte az írást (gyerekeknél az elmesélést) rákérdezünk:

- a rajz részleteire – azaz, mi mit ábrázol, és hogyan helyezkedik el
 - a fészekrajz történetére, a környezetet, a fészket, a szereplőket, és a szereplők kapcsolatát illetően.
- Célja: ábrázolt tartalmakat, részleteket illetően biztosak lehessünk abban, hogy mi mit ábrázol, illetve, ha vannak olyan részletek, amelyek nem ábrázoltak, akkor megtudjuk, azoknak mi a szerepe a történetalkotásban
 - eldönthető legyen, hogy a bizonytalan grafikus részleteket mögött milyen **ábrázolási szándék** vezérelte a rajzolókat. Ez utóbbi fontos, hiszen gyakran azért nem dönthető el az ábrázolt tartalom, mert az illető nem tudta ábrázolni (főleg gyerekeknél, de a kevésbé fejlett rajzkészségű felnőtteknél is).

Amit még megkérdezzük

- *Szereplők és kapcsolatok:* Kik az egyes résztvevők, ki kicsoda a rajzon ábrázolt madarak/más élőlények közül?
 - „lehet bármelyik is, akár az anyamadár, akár az apamadár”, akkor biztatjuk, hogy döntse el, mégis melyik lenne inkább.
 - ha a kikérdezés során kiderül, hogy felcserélte a madarak azonosságát – pl. akit először anyának rajzolt, az lett az apa – ezt feljegyezzük
- Ha nem dönthető el pontosan a rajz alapján, hogy a madarak a fészekben, a fészek szélén, vagy azon kívül állnak, vagy ülnek, akkor rákérdezzük, hogy hol vannak pontosan.
- Ha a fészek mérete *kicsi, és esetleg emiatt nem rajzolt bele madarakat, viszont a történetben jelzi, hogy benne vannak a madarak*, akkor pontosan kikérdezzük, hogy kik vannak a fészekben, mit csinálnak.
 - Ugyanezt kérdezzük meg, ha a fészek mérete *elég nagy, de nem rajzolt bele madarakat, mondván, hogy nem tud rajzolni*. Biztatjuk, hogy nem kell lerajzolnia, de mesélje el, hogy kik vannak a fészekben, és mit csinálnak.

Amit még megkérdezzük

- Ha *van* olyan résztvevő a rajzon, akinek történetét, sorsát nem fejtí ki, akkor megkérdezzük, hogy mi volt/lett azzal a résztvevővel?
- Ha a rajzon *nem* szerepel valaki, aki viszont a *történetben megjelenik* (pl.: „apa most távol van”), akkor rákérdezzük, hogy mi történik/mi történt azokkal, akik nem szerepelnek a rajzon?
- Ha sem a rajzon, sem a történetben nem említi a család valamelyik résztvevőjét (pl. apa, vagy anya, vagy utódok) akkor **utólag** rákérdezzük, hogy azok hol vannak, mit csinálnak?
 - Előfordulhat, hogy azt válaszolja, hogy „apára nem is gondoltam, a madaraknál csak anya szokott lenni”. Ez esetben úgy kérdezzük tovább, hogy megbizonyosodjunk róla, hogy csak elfelejtette, hogy apa is lehetne, vagy továbbra is kitart amellett, hogy madarak esetében apák nem léteznek.
- Ha jelzi, hogy kapcsolat van az utódok között (pl.: játszanak, nézik egymást, stb.), de nem részletezi a kapcsolat tartalmát, akkor rákérdezzük a kapcsolat jellegére
 - Ha nem jelez önmagától kapcsolatot az utódok között, viszont ábrázolt utódokat (madarak, tojások, vagy csak tojások a fészekben): utólagosan rákérdezzük az utódok közötti kapcsolatra. Pl.: látom, hogy a fészekben többen is vannak, több tojás/fióka. Van közöttük kapcsolat? Milyen a kapcsolatuk? Mit csinálnak együtt?

Többdimenziós értékelő kódrendszer

- kiegészítette az eredetileg Kaiser által alkalmazott dimenziókat: a kötődési és a családi kapcsolatok internalizált modelljeinek életkori és klinikai csoportokra jellemző sajátosságai felmérését tette lehetővé
- értékeléskor három szempontot veszünk egyszerre figyelembe:
 1. a rajzoló által készített *madárfészek rajzi elemeit - grafikus jellemzők*
 2. a rajzoló *fészekhez fűzött történetét,*
 3. *fészekrajz és történet elkészítése utáni részletes explorációt. Az explorációban a grafikus és a történeti elemekre egyaránt rákérdezünk.*

A Madárfészekrajz felvétele, és az utána vezetett kikérdezés részletes instrukciók alapján történik, és kiképzést igényel, az értékelés megbízhatósága érdekében (Hámori, Djuroska, 2010b).

Többdimenziós értékelő kódrendszer dimenziói

Bowlby (1980) Belső Munka Modell koncepciójának legfontosabb elemeit (Hámori, Djuroska, 2009).

1. elsődleges (anya) és a másodlagos (apa) gondozók, valamint az utód megjelenítését, a kötődési figurák rendelkezésre állását és elérhetőségét, a kötődési kapcsolat kölcsönösségét, komplementaritásának értékelhetőségét, a környezet explorálhatóságát, biztonságosságát, vagy bizonytalanságát és a családi „fészek”, mint tartalmazó minőségét.
2. Rendszerszemlélet családi határokat és alrendszerek értékelését (Minuchin, 1985), és ennek a kötődési kapcsolatokkal való összefüggéseire (Marvin és Stewart, 1990) vonatkozó elképzeléseit.
3. Családi fejlődés szakaszát (Horváth-Szabó, 2006)
4. Érzelmi viszonyt jelenít meg a szülők és a testvérek között.
5. Színhasználat dimenzióval az érzelmi kifejezés gazdagságát, vagy gátoltságát (Molnár, 2009), és a kreatív kifejezőkészséget jellemezzük.
6. „szokatlan események”: rajzon ábrázolt, vagy a történetben elbeszélte destruktív történéseket, veszélyt, vagy a fészek szempontjából szokatlan, inadekvát megjelenítéseket, történéseket gyűjtjük össze, amely utóbbi eddigi kutatásaink szerint klinikai zavarokra jellemző specifikus egyéni fantáziák, szorongások azonosítására ad lehetőséget.

Fészek Környezete

család külvilággal való kapcsolatrendszerére és arról, hogy mennyiben érzi biztonságosnak, illetve szorongatónak a külvilág jelenlétét, felfedezhetőségét. Két szempontot alapján:

- *fészek alapjának helyzete*: mennyiben érezheti az egyén a közvetlen külső környezetét biztonságos közegnek, vagy támasztéknak a „családi fészek” számára
- *fészket körülvevő környezet*: a külvilághoz, de ezúttal a tágabb külvilághoz való viszonyulást jeleníti meg, mennyire érezheti az egyén szorongatónak, vagy biztonságosan explorálhatónak a családi közeget körülvevő külvilágot. Bowlby (1973) kötődési vs. explorációs rendszer koncepciójára alapozva feltételeztük, hogy a tágabb külvilág ábrázolásának hiánya, vagy szegényessége a külvilág felfedezésével, létével kapcsolatos szorongásra utalhat (Djuroska, és mtsai, 2009).

Fészek Kidolgozottsága

családi határok biztonságáról, és a fészek, mint tartály/tartalmazó biztonságáról, védő funkciójáról informál. Két szempontot értékelünk:

- *fészektest kidolgozottsága*: fészek/lakhely kimunkálásába fektetett energiát jelöli, a *rajz többi elemének kidolgozottságához képest*.
- *fészek karimája/pereme*: a fészektest és az azt körülvevő külvilág elhatárolását, illetve kapcsolatát szimbolizálja. Minél jobban kivehető a fészek karimája/széle/pereme, annál biztosabbak a külvilágtól elválasztó határok, és annál nagyobb biztonságot nyújthat a fészek a benne levő madaraknak, tojásoknak a kiesés ellen.
 - A fészek karimájának, peremének megjelenítése pozitív jegy a biztonságos családi határok ábrázolása szempontjából akkor, ha a karima/perem/szél a fészekkel való összehasonlításban ugyanolyan hangsúllyal ábrázolt, mint maga a fészektest.
 - fészek pereme, széle, karimája hangsúlyozottabb, mint a fészektest, akkor az utalhat a családi rendszer és a külvilág közötti konfliktusra - rajzoló erősebb határokat észlel, vagy erősebb határokat szeretne a családi rendszert és a külvilágot összekötő/elválasztó határok tekintetében (Pécsi, 2009).

Színhasználat

az érzelemkifejezés gátoltabb, vagy szabadabb voltáról adhat információt
– minél több színt használ az illető, annál gazdagabban fejezi ki a fészek felhívó jellegéhez kapcsolódó érzelmeit(Molnár, 2009).

Madarak megjelenítése és a kapcsolatok

elsődleges és másodlagos kötődési személyek jelenlétét, rendelkezésre állását és gondoskodó szerepét, az utód viszonylatában: **kódoljuk a kötődési kapcsolat diádikus jellegét, komplementaritását** - külön pontozzuk az utód elérhetőségét a kötődési figurák számára is.

- *utódok létezése*: a saját létezés képzetét mutatja meg az utód oldalár
- *gondozó elérhetősége az utód számára*: biztonságot nyújtó kötődési személy közelségét, elérhetőségét az utód számára
- *anyamadár és apamadár létezése*: elsődleges és a másodlagos kötődési személyek hollétét értékeli
- *utód elérhetősége az anya, illetve az apa számára*: elsődleges és a másodlagos gondozó utódokkal való kapcsolatát, annak minőségét értékeli az ábrázolt szülők oldaláról. Az értékek *a kapcsolat hiányától a gondoskodó jelenlétig haladnak*: a skála alján az egyedül hagyás drasztikus következménye van (például kiesett a szülők által elhagyott fióka a fészekből. A közbülső értékek az *elhanyagoló szülői távolléttől az ignoráló jelenlétén keresztül haladnak a gondoskodó távollétig, illetve a gondoskodó jelenlétig.*)

Családi kapcsolatok

- *családi fejlődés szakaszai*: a rajzoló a család életciklusának mely szakaszát emeli ki az ábrázolásban.
 - Az adott szakasz megjelenítése tükrözhet életkor specifikus jellemzőket (pl. családalapítás előtt állóknál a fészek építése), de jelezheti azt is, hogy az adott szakasz az egyén vágyaiban, fantáziáiban, vagy éppen szorongásaiban kiemelt helyet kap. Ennek értelmezése csak az életkori kontextus és az élethelyzet ismeretében lehetséges.
- *utódok egymáshoz való kapcsolata*: információkat nyújt a gyermeki alrendszeren (Minuchin, 1985) belül a testvérekhez fűződő viszonyról, fantáziákról elképzelésekről. A skálaértékek a kapcsolat hiányától a semleges és negatív kapcsolaton keresztül haladnak a pozitív kapcsolatig.
- *szülők viszonya*: képet kaphatunk arról, hogy az egyén fantáziájában, vagy élményeiben hogyan jelenik meg a szülői alrendszer működése. A skála értékei a szülők közötti kapcsolat teljes hiányától a szülők közötti együttműködésig terjed. A skála tetején lévő érték jelzi, hogy a két szülő között funkcionális kapcsolat van, azaz a pár a közös családi jelenért vagy jövőért tevékenykedik.

Szokatlan Események

Ebben a szempontrendszerben azokat az elemeket, mozzanatokot gyűjtöttük össze, amelyek különös formai vagy tartalmi megjelenítéseket mutatnak, vagy nem illeszkednek a Fészekrajz felhívó jellegéhez

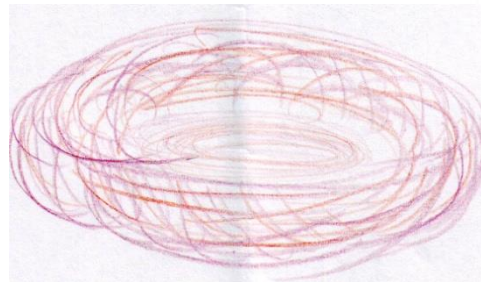
- madarak helyett mást, például tárgyakat rajzol)
- ide soroltuk a szimbólumokat (fészek helyett egy szimbólumot rajzol)
- illetve a destruktív eseményeket is: fészekkel, vagy a madarakkal történt destruktív eseményeket, és a fészket, vagy a madarakat fenyegető esetleges veszélyt értékeljük, annak pozitív, illetve negatív kimenetelével.

Biztonságos kötődés

Fiókák, tojások szülnék a fészekben,
gazdag környezet,
színek használata

Szorongó kötődés

Üres fészek,
szegényes környezet,
kevés szín

A fészek tartalma

A fészek környezete

**A fészektől
kidolgozottsága**

Különleges történések

- destruktív események és kimenetelük
- A veszély forrása és megoldása

*„A kukacok védik a tojásokat.
Anyamadár megeszi a kukacokat”*

Megbízhatóság
Kappa: 0.6 – 0.88 között

Validitás vizsgálat

Szülői Bánásmód Kérdőíve (H-PBI)

Kötődési Stílus Kérdőíve (ASQ, Feeney, 1994; Hámori és mtsai, 2011),

Young Sémakérdőív (Unoka és mtsai, 2005)

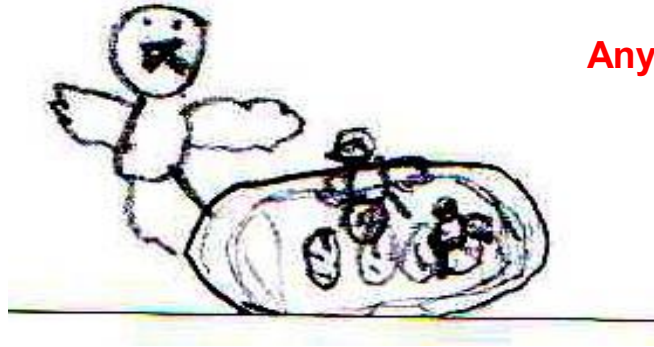
Családrajz, Anya-gyerek

Gyermekkori zavarok és kötődés – Kutatások a PPKE Pszichológiai Intézetében

Asztma bronchiale

Ambivalens kötődés

(Molnár, 2006)

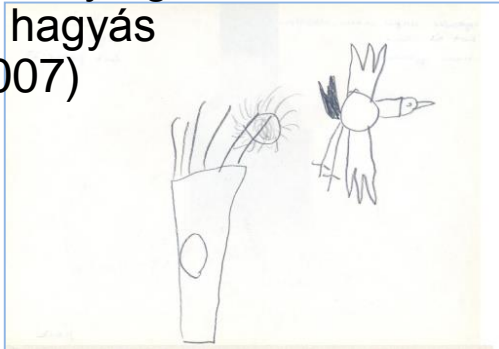

**Anyamadar nem tudja
melengetni a kicsiket, mert
ha beleül a fészekbe,
összenyomja őket.**

Kényszer betegség

Beavatkozó anya gondoskodás,
és magára hagyás

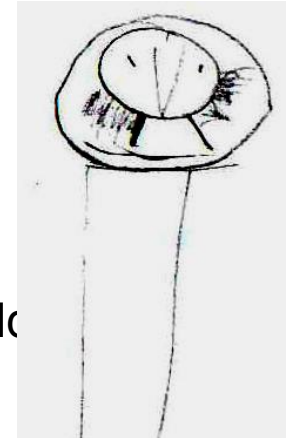
(Fintha, 2007)

**Anyuka bezárta a kicsinyeket az
odúba, hogy ne érje őket
baj, amíg elmegy kajáért.**

Kissúlyú koraszülöttek

Az anya elérhetetlensége és a
szeparációs szorongás (Királk
2007)

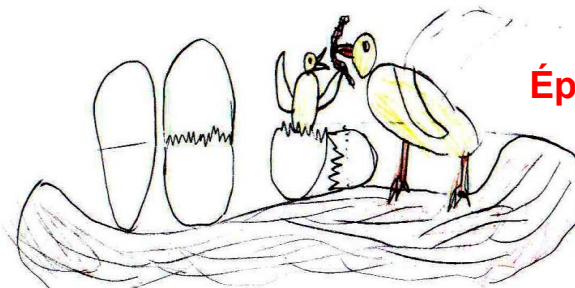

**Csak ücsörög a kicsi fióka, és
fél, mert nem tudja, hova
ment az anyukája.**

Anorexia Nervosa

Elkerülő és ambivalens kötődés

(Djuroska, 2008)

**Éppen születik a kismadar. A
kukac túl nagy, hogy le
tudja nyelni, de anya nem
törődik ezzel.... Ennie
kell!**

Gyermekkori zavarok és kötődés – Kutatások a PPKE Pszichológiai Intézetében

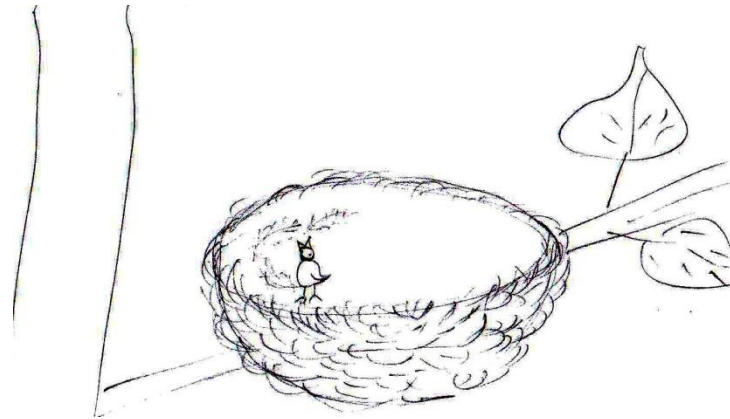
Internalizáló zavarok

(Csonka, 2008)

Elkerülő kötődés

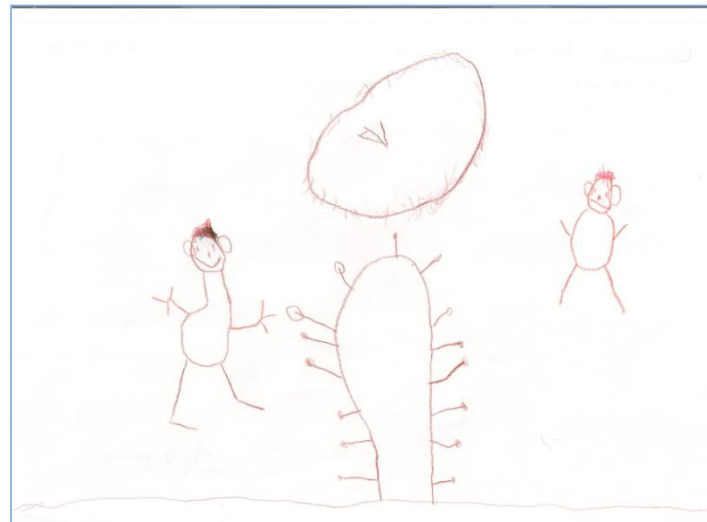
Kapcsolat hiánya

Magányosság

Externalizáló zavarok - ADHD

(Rajki, 2010) Ambivalens
kötődés,
destruktív történések tragikus
kimenetellel

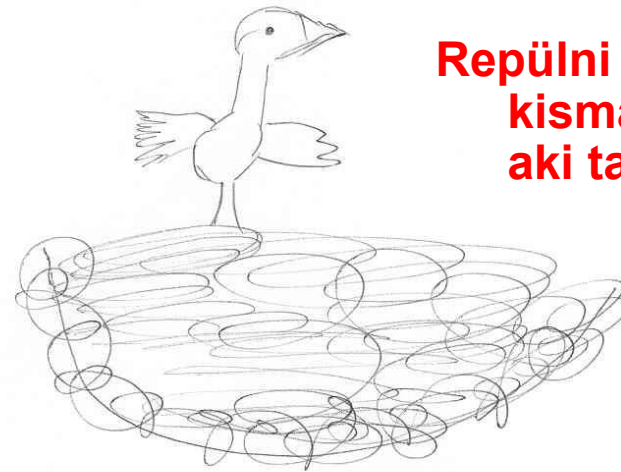

Százlábú elkapja az anyamadarat

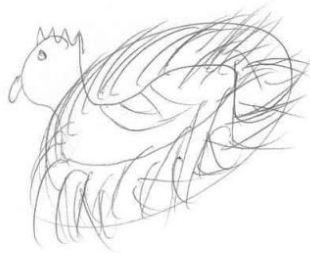
Intézeti nevelés és kötődés – Kutatások a PPKE Pszichológiai Intézetében

Intézetben nevelkedő serdülők (Pécsi, 2009)

- Környezet nincs
- Monokróm rajzok
- Elhagyó anya
- Apa nem létezik,
- Kapcsolatok destruktívak.
- Abúzusra utaló jegyek.

**Repülni akar a
kismadár, de nincs,
aki tanítsa**

**Beteg a madár, csak ül a
fészekben, nincs mellette
senki**

**Énszerintem törődik a
fiókákkal és szereti őket**

Anorexia nervosa – anyai oldal

A családot körülvevő környezet

Bizonytalanul fekvő fészek

Szegényes környezet

Kevés szín (érzelemkifejezés gátlása)

Anyamadár védelmezi a kicsinyeket a betolakodóktól

A kötődési kapcsolat

Anyai gondoskodás, testi védelem

Táplálás fontossága

Elégtelenség érzése

Ez az anya már nagyon fáradt, mert szeretne etetni, de sosem elég, amit hozna

A családi rendszer

Apa kívül áll a családon, vagy nincs

Szülők kapcsolata diszfunkcionális

Anyamadár vigyáz a fiókáira, nehogy elkapja őket egy ragadozó. Ő maga is veszélyben van (?) Apa az nincs..miért kéne?

Anorexia nervosa – jellemző kapcsolati mintázatok

A kötődési kapcsolat

Erőszakos anyai táplálás

Ambivalens viszonyulása a szülői védelemhez

Az anyamadár lelkesen eteti a fiókákat. A fiókáknak viszont nincs szemük és csőrük.

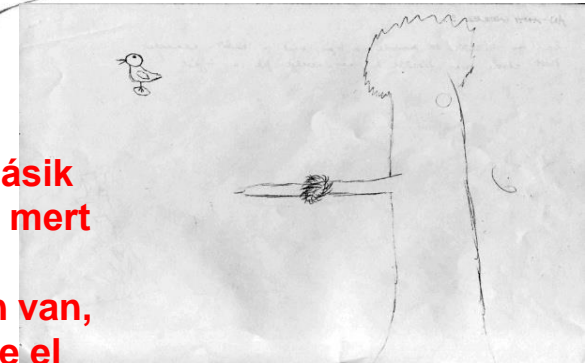
A családi rendszer

Fészektest fokozottan kidolgozott – biztos családi határookra való igény

Apa kívül áll a családon, vagy nincs
Szülők kapcsolata diszfunkcionális

A kakukk elviszi egy másik fészekbe a tojását, mert ezek a szülők is elköltöztek. Bajban van, hogy hova helyezze el biztonságban a tojást.

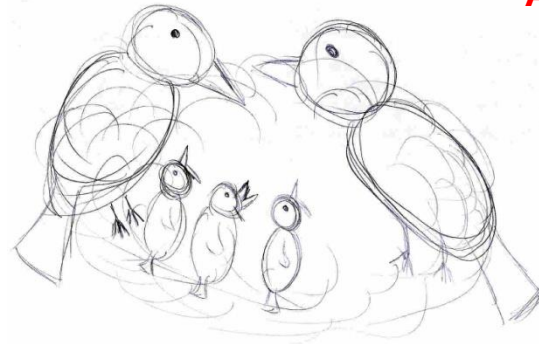

A fiókák nézik, ahogy az anyjuk elmegy. Éppen kajáért megy. Az apjuk pedig ott gubbaszt. Még egy tojás csak most fog kikelni.

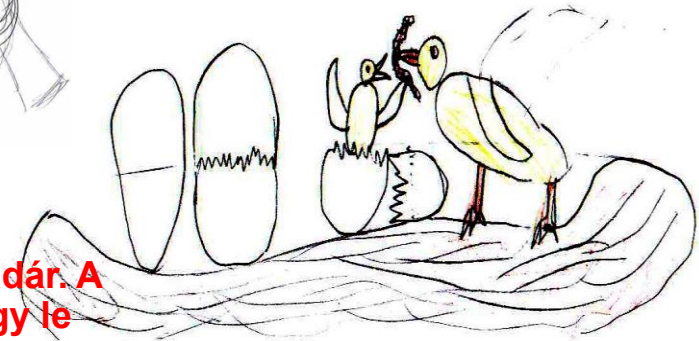
Anorexia nervosa – szokatlan események és jellemző tematikák

Gyakori tematikák

Erőszakos anyai táplálás
Táplálással kapcsolatos ambivalencia
Születés pillanata
Szülők neme „mindegy”
A fészekbe idegen anyag kerül.

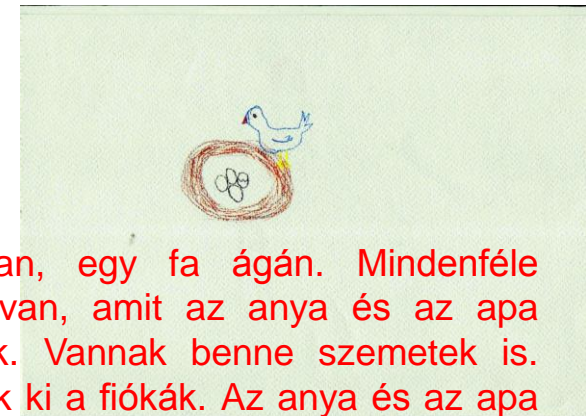
A fiókák éppen most kelnek ki, a szülők meg ézik őket....Nem lehet tudni, melyik az anya, melyik az apa.

Éppen születik a kismadár. A kukac túl nagy, hogy le tudja nyelni, de anya nem törődik ezzel.... Ennie kell!

Az anya ellopott egy másik fészket, és abból táplálja a fiókáit. Az apa meg csak nézi.

„Egy fán van, egy fa ágán. Mindenféle törmelékből van, amit az anya és az apa összeszedtek. Vannak benne szemetek is. Éppen kelnek ki a fiókák. Az anya és az apa várja, hogy kikeljenek.

Madárfészekrajz, mint kapcsolati diagnosztika

A Madárfészekrajz a kapcsolati diagnosztikában

Diagnosztikai támpontok

- A kapcsolati konfliktus dinamikus hátterének megértése ➡
Egyéni történetek: Valóság? Szorongás? Vágyak?
- Regresszív és kreatív tendenciák
- Kapcsolati diagnosztika ➡ Anya/apa – gyerek párok
párhuzamos vizsgálata

Kutatási szempontok

- Kötődés: „Kategorizációs modellel” szemben a
„többdimenziós kontinuum modell”
- Kötődésspecifikus konstellációk – kérdőívek és a rajzok
együttes alkalmazása
- *Sajátos mintázatok az egyes klinikai zavarokban* (Hámori és
mtsai, 2011)

Madárfészekrajz – jellemző mintázatok keresése

Kérdőívek és a rajzok együttes alkalmazása

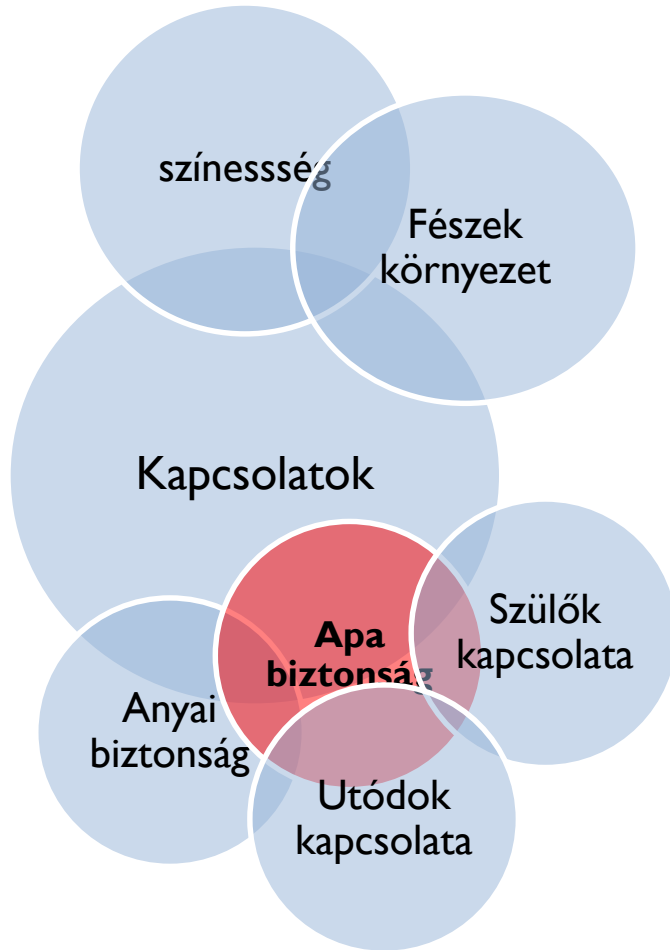
- Életkori sajátosságok – jellemző mintázatok?
- Klinikai zavarra jellemző mintázatok és egyéni tartalmak?

Életkori csoportok:

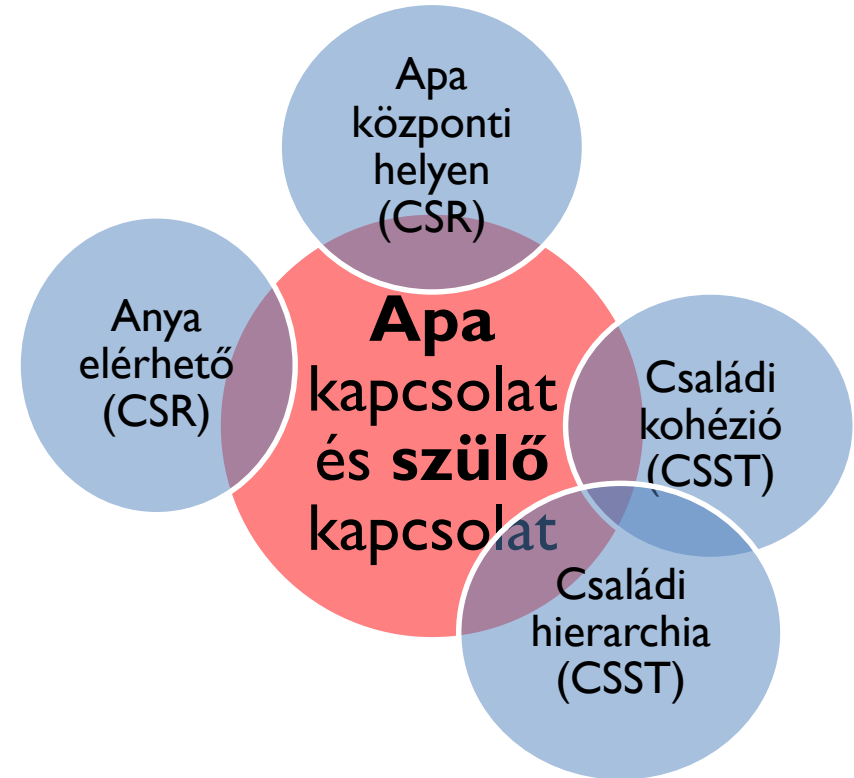
- Óvodás (4-6 év): apai biztonság + szülőhöz való kapcsolat biztonsága
- Kisiskolás (7-11 év): apai és anyai biztonság + szülők egymáshoz való viszonya
- Fiatal serdülő (13-15 év): apai és anyai biztonság + kapcsolatok + egyéni jelleg
- Fiatal felnőtt (19-23 év)
- Kisgyermekes szülők
- Érett felnőttkorúak
- Idősek

4-6 éves kor – jellemző mintázatok

Fészken belüli együttjárások - környezet

Családrajz és Család Struktúra Teszt

4-6 éves kor – egyéni tartalmak

Fiókák táplálása, kistestvér születik

Ambivalencia: Szülők együtt vagy külön?

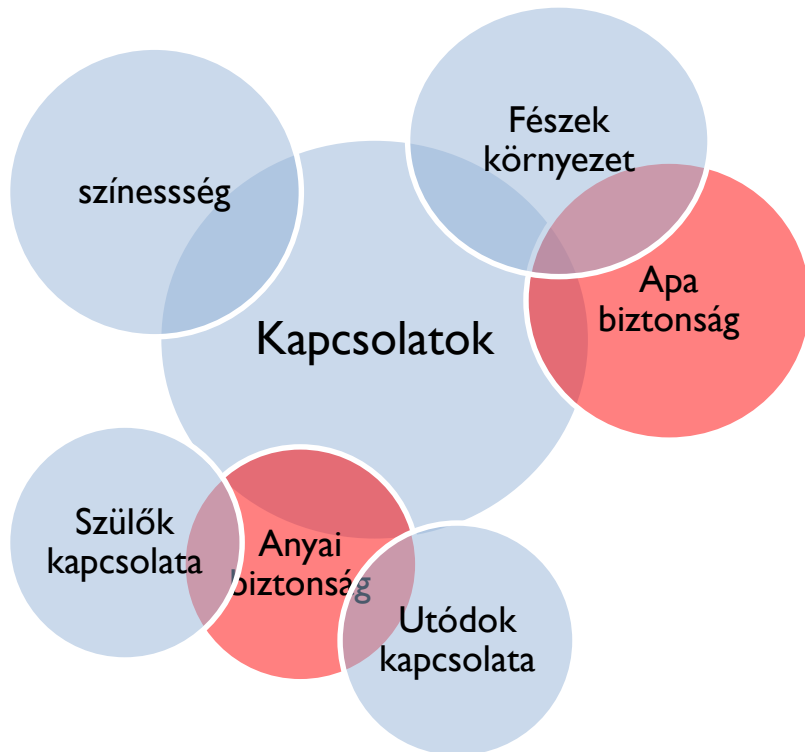
Az anyuka elment, hogy élelmet hozzon a kicsiknek. Most születtek meg. Az apuka egy másik fészekből nézi ezt, mert ő is épp a saját fészket építi. A picik minden nap láthatják majd apukájukat.

A madármama mindjárt tojást fog tojni. Fadarabokból fészket rakott. Apuka eleséget hoz, azért nincs most itt. Nemsokára kikelnek a kicsibék. Túl sokan lesznek.

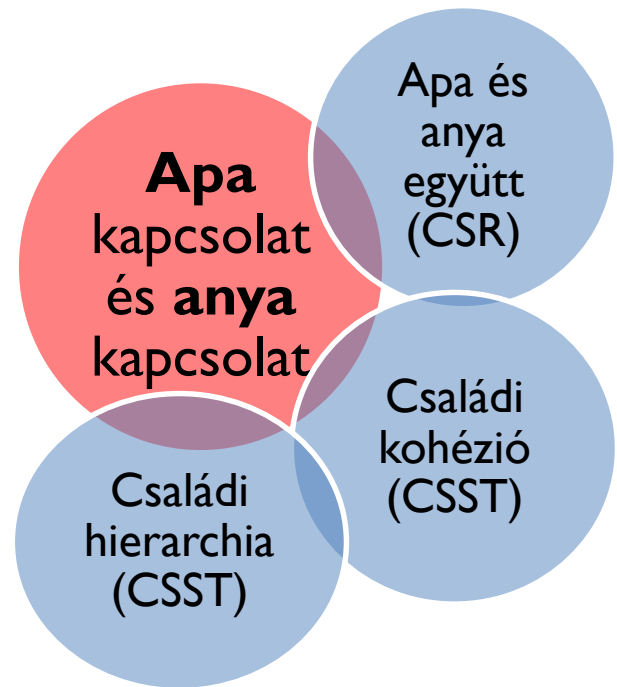

7-11 éves kor – jellemző mintázatok

Fészken belüli együttjárások - környezet

Családrajz és Család Struktúra Teszt

7-11 éves kor – egyéni tartalmak

A kötődési kapcsolat

Szülők együtt a családért

A táplálás fontos

Külső veszélyek megjelenése

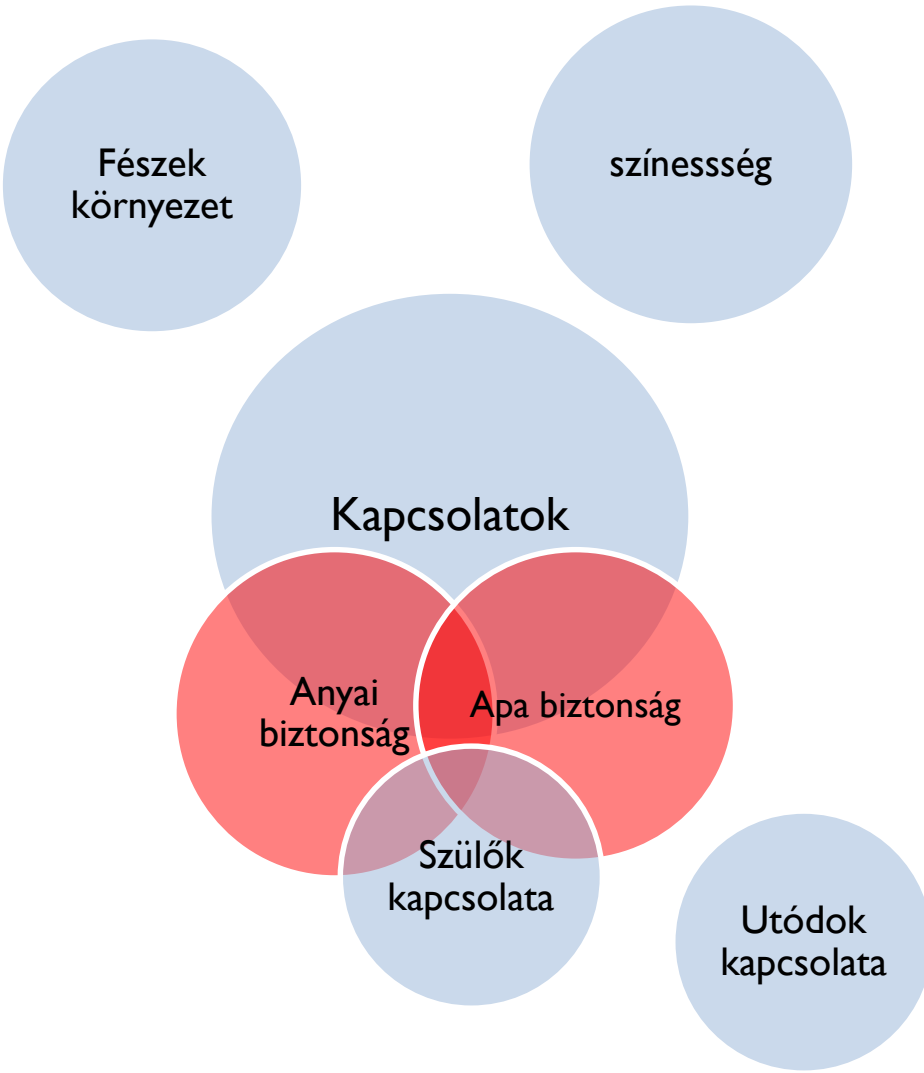
Veszély pozitív kimenetele:
szülők szerepe

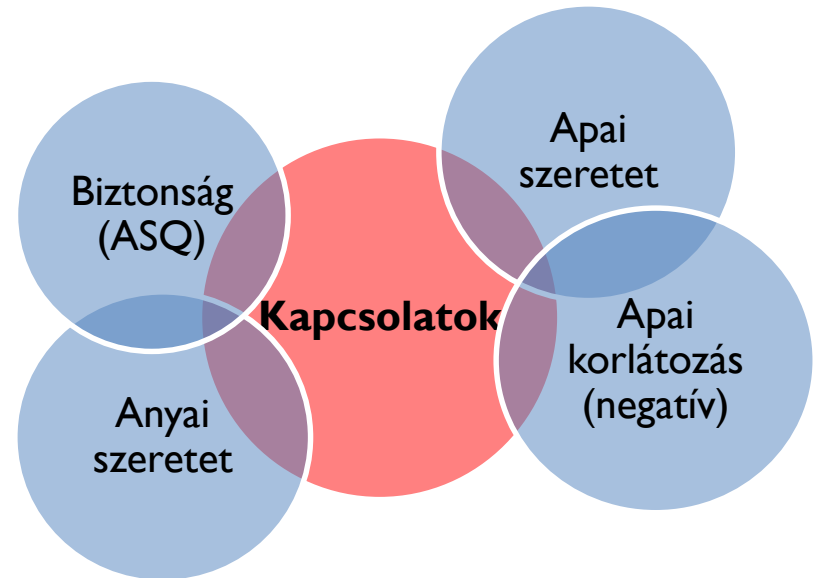
A róka meg a farkas meg akarják enni a csibéket, mert éhesek. Anya és apamadar épp most hozzák az élelmet a piciknek, és elkergetik a rókát a meg a farkast

15-18 éves kor – jellemző mintázatok

Fészken belüli együttjárások - környezet

Szülői bánásmód (PBI) és kötődési stílus (ASQ)

Serdülőkor (15-18 év) egyéni tartalmak

Gyakori tematikák

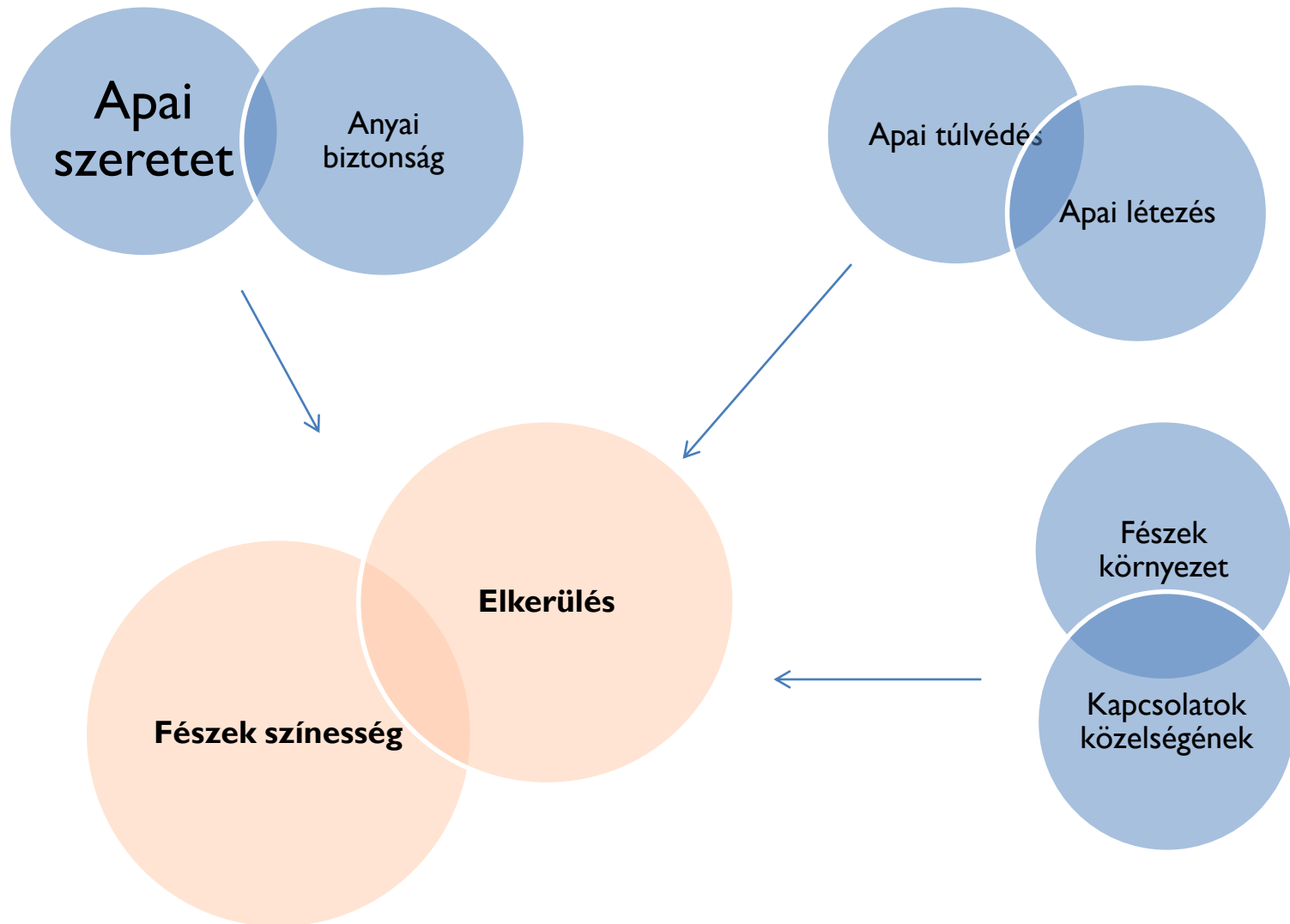
- Önálló sodó fióka
- Szülők egymással vannak elfoglalva
- Különleges tulajdonság, Személyiségének egyedisége

„A Kerek-erdő közepén állt a megye legnagyobb fája. Ez egy nagyon különleges fa volt. Egy nagyon ritka madárfaj fészkel rajta, a Piroscsőrű Bóbitás. Ennek a csodás madárnak mesebeli rózsaszín fészke volt. Minden kisfiú és kislány ennél a fánál játszadozott, hátha egyszer megpillanthatják ezt a madárkát.”

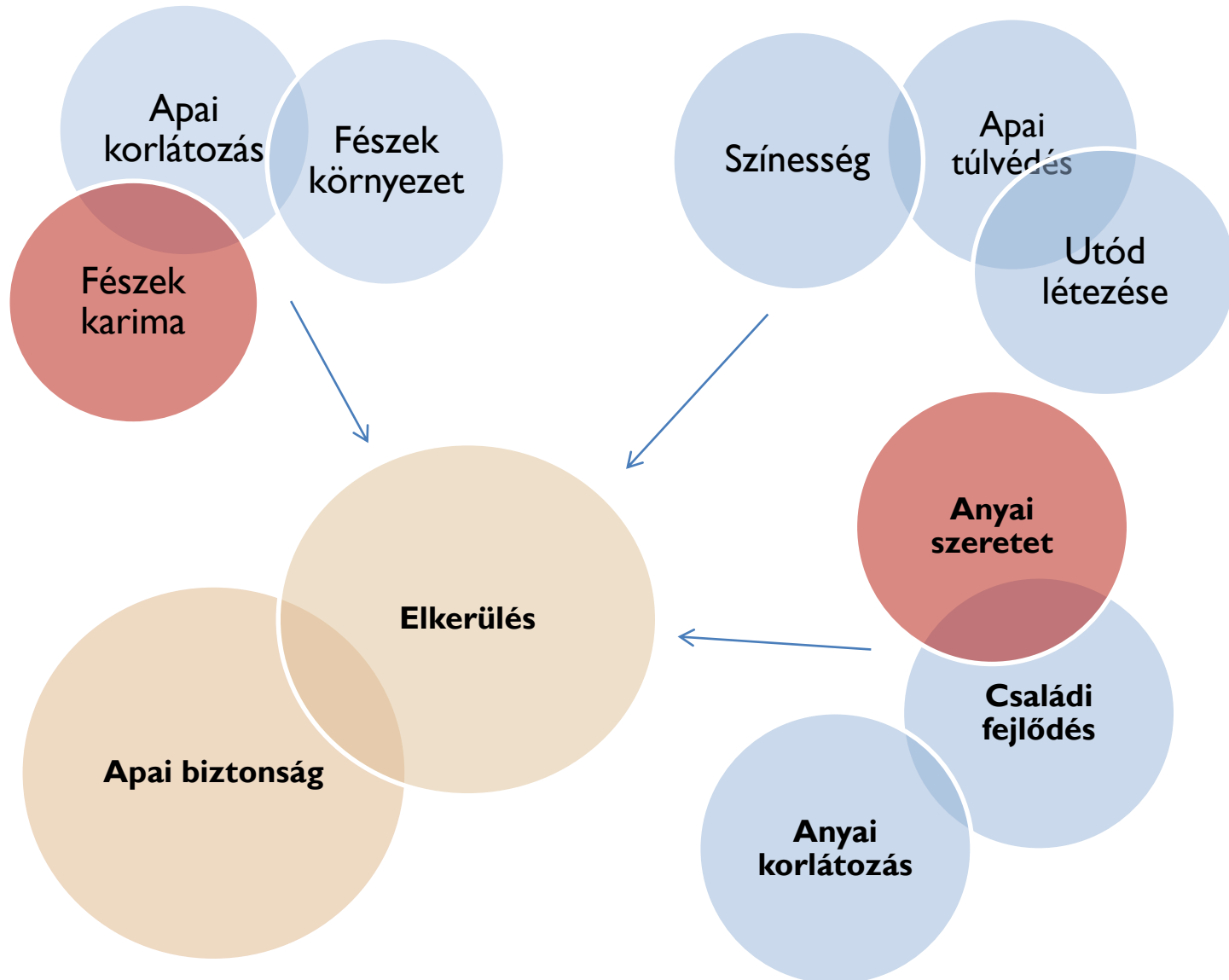
Klinikai és szubklinikai csoportok mintázatai

Hangulatzavarok: depressziósok kötődési reprezentációja

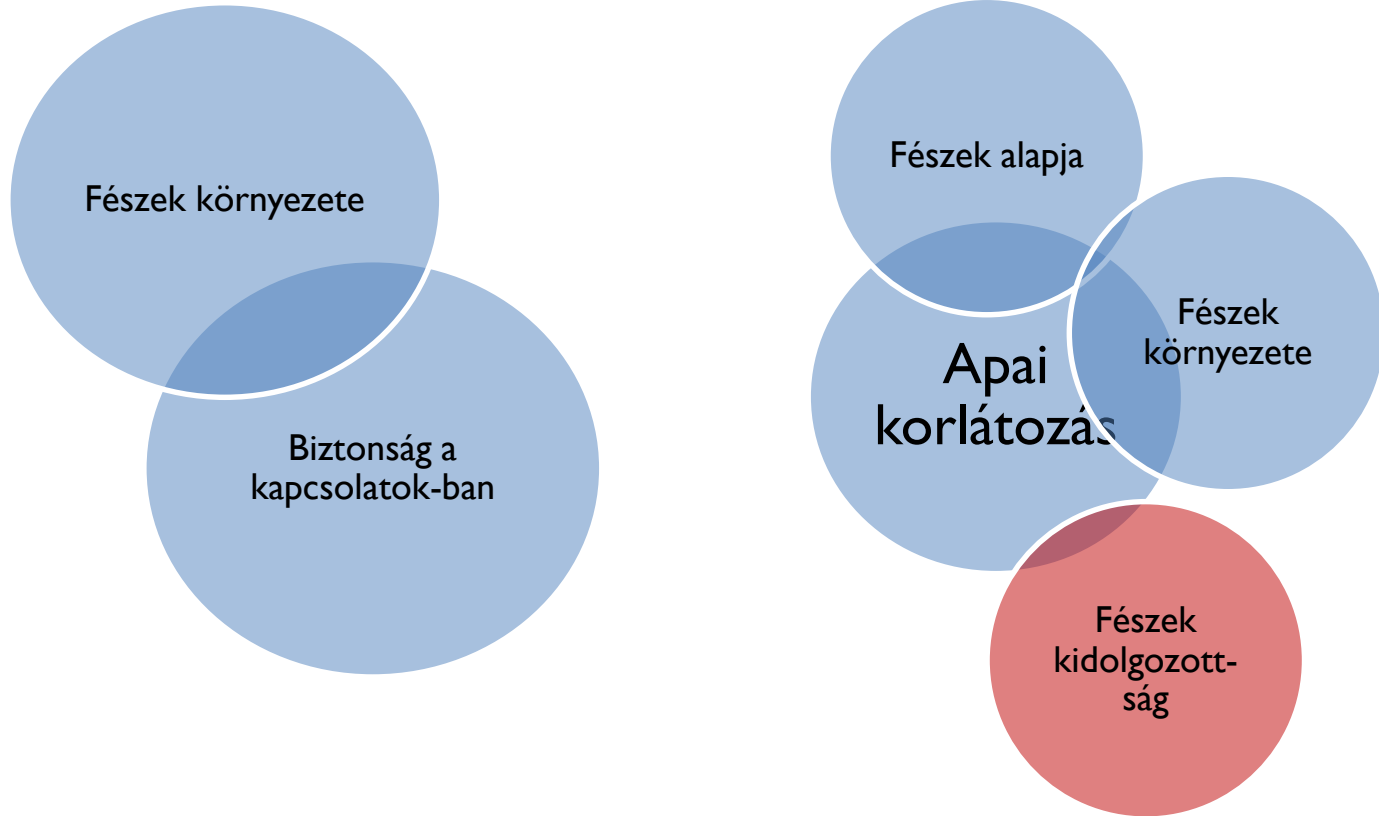
Klinikai és szubklinikai csoportok mintázatai

Szenvedélybetegek: drogfüggők

Klinikai és szubklinikai csoportok mintázatai

Evészavarok: anorexia nervosa

Irodalom

- Djuroska, K., Hámori, E., Pászthy B. (2009) *A kötődési kapcsolat dinamikája anorexia nervosában*. In.: Gyermek- és Serdülő Pszichoterápia, IX/1.
- Djuroska, K., Pászthy, B. (2010) „*Van otthon egy madaram! – Münchhausen by proxy szindróma anya-gyermek kapcsolati dinamikája esetbemutatóval*”. In. (szerk) Hámori E. *Kutatás és terápia metszéspontjai – Várandósságtól a felnőttkorig*. PPKE, BTK
- Hámori, E., Djuroska, K., Unoka, Zs., Nagy, L. (2011) *Kapcsolati zavarok és kötődés – A Madárfészekrajz többdimenziós kódrendszere és klinikai alkalmazása*. **LÉLEKELEMZÉS, VI: (2)**
- Djuroska Kriszti, Hámori Eszter (2012) *Álom, fantázia és kreativitás a Madárfészekrajzokban: A Madárfészekrajz diagnosztikai és terápiás felhasználása*. **LÉLEKELEMZÉS VII:(1) pp. 97-116.**
- Sági Zsuzsanna, Vass Zoltán, Hámori Eszter, Djuroska Krisztina (2013): *Hátrányos helyzetű térségben nevelkedett gyermekek madárfészek rajztesztjeinek elemzése*. **PSYCHOLOGIA HUNGARICA CAROLIENSIS I:(1) pp. 87-102.**

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!